

Na een intensieve vergadering zat ik uit te puffen met enkele andere deelnemers. We schrijven zo'n dikke drie decennia terug en de setting was één van de voorlopers van wat tegenwoordig een Samenwerkingsverband genoemd wordt. Destijds nog een vrijwillige samenwerking van scholen die de kwaliteit van hun leerlingbegeleiding en het spreiden van expertise ter hand wilden nemen. Aan dit nagesprek 'met de benen op tafel' nam ook de directeur van een participerende ZMLK-school deel. Zijn analyse over hoe de begeleiding van leerlingen te verbeteren heb ik mij zeer ter harte genomen.

Kinderen leven thuis, op school en op straat. Op straat in de zin van de (sport)vereniging, de vriendengroep, uitgaansleven, social media (hoewel daar destijds nog nauwelijks sprake van was) en soms ook letterlijk de straat. Als het in één van die drie niet goed zit, heeft dat effect op de andere twee.

De kunst is dus verbindingen te leggen tussen deze drie leefgebieden. Dat levert meer begrip van de ontwikkeling van kinderen en (als dat nodig is) een 'early warning systeem'.

Verbindingen leggen betekent niet 'je bemoeien met', maar 'kennis hebben van' en daar je voordeel mee doet bij het begrijpen en begeleiden. En dat verbinden begint met contact leggen.

Nee, ik wil niet dat je daar heengaat.

Het gedrag van een kind is in die drie leefgebieden niet één op één hetzelfde, dat spreekt voor zich. Het gedrag van mensen wordt voor een belangrijk deel bepaald door de setting of context waarin zij zich geplaatst zien. De normen, regels en verwachtingen die die omgeving aan hen stelt.

En toch is het voor ouders en scholen (docenten) vaak moeilijk zich voor te stellen dat een kind in een andere setting zich anders gedraagt.

'Welnee school, dat zou mijn kind nooit doen!'

'Dit is zo'n chaoot, daar zullen ze thuis wel heel wat mee te stellen hebben!'

Wanneer het contact tussen die twee werelden zo verloopt wordt het wel lastig verbinding te leggen.

Huisbezoek en zakenlunch

Als vakdocent en brugklasmentor in de VO-school waar ik destijds werkte waren de contacten met ouders geregeld (de tafeltjesavonden en 'u kunt mij altijd bellen!') en met de leerlingen intensief (vakles en mentorles), maar natuurlijk niet zo intensief als in de basisschool.

Natuurlijk sprak ik 'mijn' leerlingen veelvuldig in en buiten de les, maar vaak in groepjes. En intensieve gesprekken waren er in hoofdzaak met leerlingen als zich een probleem voordeed.

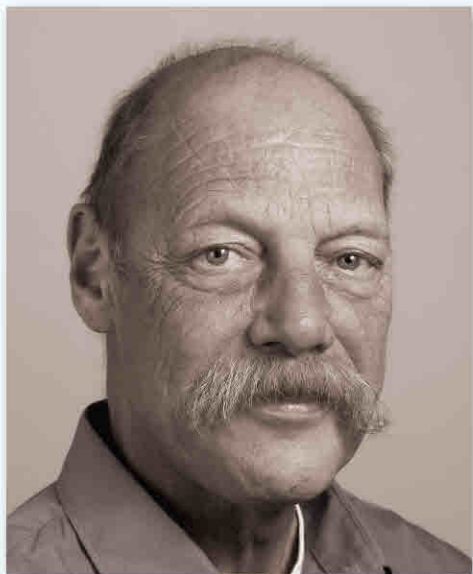
Ik besloot standaard twee contactmomenten aan het arsenaal toe te voegen. Met elke leerling een 'zakenlunch' in een pauze of na schooltijd in mijn lokaal. Dat leverde niet alleen verrassend leuke gesprekken op, maar ook een schat aan informatie.

Daarnaast maakte ik met alle ouders een afspraak voor een huisbezoek in het bijzijn van hun zoon of dochter. Niet om over resultaten te spreken, maar om echt kennis te maken.

Ouders stelden dit enorm op prijs en ondanks de tijdsinvestering was het ook leuk en interessant om te doen.

En je komt nog eens ergens. Bij kinderen met een niet-westerse achtergrond, in gezinsvervangende tehuizen, bij samengestelde gezinnen, bij gescheiden ouders, in dure panden en in kleine flatjes.

Direct profijt

Die 'kijkjes' thuis brachten soms meteen opbrengst. Zo keek ik vol verbazing rond in het huis van dat buitengewoon drukke mannetje (ADHD zouden we nu zeggen) waar wij op school onze handen aan vol hadden.

Alles in huis was strak gestructureerd. Op zijn slaapkamer had alles zijn vaste plaats, bed perfect opgemaakt, boeken in de kast strak op een rij, je kon er een meetlat langs leggen. Moeder hielp zoon consequent om orde te creëren in zijn leefomgeving.

Toen hij tijdens de 'zakenlunch' mij had verzekerd dat zijn liefste hobby sportvissen was, dacht ik nog dat hij mij in de maling nam. Ik zag hem met geen mogelijkheid langer dan vijf minuten op een krukje zitten en naar een dobber staren.

Maar hier bleek dat hij samen met zijn vader inderdaad wekelijks ging vissen. "Weinig prikkels, daar wordt ie rustig van", zei Pa.

Daar konden we op school wel wat mee. Niet dat hij nu onmiddellijk de meest geconcentreerde leerling in de klas werd, maar met behulp van wat (gedrags)afspraken schoten we wel heel wat op. Al blijft het lastig in zo'n VO-school met zoveel leswisselingen en verschillende leerkrachten.

Zo'n direct profijt van een huisbezoek trad natuurlijk lang niet altijd op, maar ook dan was er altijd opbrengst.

Investering in de toekomst

Zo'n huisbezoek -werd mijn ervaring- brak het ijs. Er ontstond een onuitgesproken wederzijds vertrouwen. Het 'u kunt mij altijd bellen', dat ik altijd tegen ouders zei was natuurlijk oprecht bedoeld, maar ouders voelden toch een drempel.

Doordat ik de eerste stap genomen had werd die drempel vaak geslecht. Wederzijds. We namen makkelijker contact met elkaar op en dat met het gevoel dat we beiden aan hetzelfde eind van het touw stonden.

Wanneer ik iets lastigs te bespreken had, ging dat makkelijker.

Ouders meldden zich eerder met hun zorgen of met een welgemeende 'tip'. Meer openheid, meer communicatie, meer begrip.

De investering (in tijd) was voor mij meer dan de moeite waard. Want een tijdsinvestering was het wel. Bij een klas met dertig kinderen heb je het al gauw over zo'n honderd uur. Omgerekend zeker twee werkweken. Waarbij de bezoeken vaak noodgedwongen 's avonds of soms ook in het weekend plaatsvonden.

En hoewel het leuk is elk jaar een nieuwe mentorklas te ontvangen was ik er wel voor in om (min of meer) dezelfde klas nog één of twee jaar te begeleiden. Dat zou ik scholen overigens om meer redenen adviseren.

En de straat?

Hoe contact te maken met die derde leefwereld van kinderen? Er een 'bezoek' afleggen is nogal omstandig en soms onmogelijk of onwenselijk. Maar samen met ouders/verzorgers een beeld vormen van die leefwereld kan wel.

En ook hier is het sleutelwoord 'op grond van vertrouwen' erover communiceren. Zeker wanneer er redenen zijn om te vermoeden dat er daar iets niet helemaal in de haak is.

Indachtig de kijk van bovengenoemde directeur heeft dit dan altijd zijn effect op thuis en/of school.

Ik heb in de afgelopen ruim dertig jaar vele gesprekken met ouders gevoerd waarbij zij te kennen gaven dat er 'iets niet klopt'.

"We weten niet wat het is, maar het voelt niet goed".

En ook omgekeerd kunnen er op school kleine gedragsveranderingen bij leerlingen opvallen die de moeite waard zijn om op te reageren, te bevragen.

Om van verrassend ander gedrag maar te zwijgen. Even bij elkaar verifiëren, school en ouders/verzorgers, of het daarginds ook is opgevallen kan dan geen kwaad. En als dan blijkt dat er niets aan de hand is of er een verklaarbare reden is, is dat geruststellend.

Maar te vaak heb ik in de afgelopen jaren meegemaakt dat er vanuit school (achteraf gezien) niet of te laat gereageerd werd. Soms met grote gevolgen. Vaak bleken ouders en school gezamenlijk wel degelijk een goede kijk te hebben op wat zich afspeelde 'op straat'. Tijdig, open en met vertrouwen daarover communiceren kan dan veel verdriet voorkomen.

Kwestie van gedeelde verantwoordelijkheid. Van thuis en school.

Marc Boss